

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/23-12/33
URBROJ: 50301-04/12-23-23

Zagreb, 20. srpnja 2023.

Hs**NP*021-03/23-09/23*50-23-04**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	21-07-2023	
Klasifikacijska oznaka:	021-03/23-09/23	Org. jed. 65
Urudžbeni broj:	50-23-04	Pril. - Vrij. /

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2022. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/23-09/23, URBROJ: 65-23-03, od 3. travnja 2023.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 123/20.), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2022. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2022. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, aktom od 31. ožujka 2023., ukazuje na sljedeće:

U točki. 2.1. Jednakost i nediskriminacija (str. 5 Sažetka Izvješća), vezano uz postupanja pravobraniteljice po pritužbama koje se odnose na diskriminaciju, Vlada Republike Hrvatske ističe da je 30. ožujka 2023. donijela Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine uz prateći Akcijski plan zaštite i promicanja ljudskih prava za 2023. godinu i Akcijski plan suzbijanja diskriminacije za 2023. godinu, čime se definiraju i postavljaju posebni ciljevi u vezi s ostvarivanjem ljudskih prava i suzbijanjem diskriminacije u Republici Hrvatskoj. Kako bi se osigurao jednak pristup pojedinim područjima života te dobrima i uslugama za sve građane, a posebice skupinama građana koje se češće nalaze u nepovoljnom položaju, oblikovane su mjere usmjerene na područje obrazovanja, rada i zapošljavanja, zdravstva i stanovanja. U sklopu spomenutog Nacionalnog plana provodit će se aktivnosti usmjerene na suzbijanje diskriminacije temeljem rase/etničke pripadnosti, nacionalnog podrijetla, spolne orijentacije, rodnog identiteta, invaliditeta, spola, dobi, vjere/uvjerenja ili drugih karakteristika, odnosno onih osnova zbog kojih su građani diskriminirani ili su žrtve govora mržnje i/ili zločina iz mržnje. Podaci o jednakosti ključan su alat u borbi protiv diskriminacije i socijalne isključenosti, te je stoga kroz mjere navedenog Nacionalnog plana planirana uspostava sustava za prikupljanje podataka o jednakosti koji pružaju uvid u položaj skupina u riziku od diskriminacije i socijalne isključenosti te praćenje napretka u području suzbijanja diskriminacije. Uspostava sustava će pridonijeti unaprjeđenju mehanizama praćenja jednakosti i stanja ljudskih prava na nacionalnoj razini i analizi

struktura/oblika diskriminacije i/ili nejednakosti u društvu. Sukladno nalazima pravobraniteljice, osobe s invaliditetom redovito se pritužuju da su diskriminirane tijekom provođenja natječajnih postupaka dok su se pritužbe zbog diskriminacije na radnom mjestu pretežno odnosile na uskratu razumne prilagodbe radnog mjesta, uvjeta i organizacije rada. Kroz provedbu navedenog Nacionalnog plana planirano je održavanje e-tečaja o nediskriminaciji za stručnjake u području upravljanja ljudskim potencijalima, zaposlenike sindikata koji pružaju pravnu pomoć, predstavnike radnika i službenike u lokalnoj, područnoj (regionalnoj) samoupravi s naglaskom na nediskriminacijsko zakonodavstvo, pojave diskriminacije kod zapošljavanja i na radu te primjere dobre prakse u promicanju jednakosti. Planirana je i provedba edukacije za rukovoditelje u privatnom sektoru o Zakonu o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, br. 85/08. i 112/12.) i Zakonu o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“, br. 82/08. i 69/17.) i skupinama u riziku od diskriminacije na tržištu rada, uz osvještavanje poslodavaca o njihovoj odgovornosti za stvaranje radnog okruženja oslobođenog od diskriminacije i dužnosti zaštite dostojanstva radnika. Kako bi se unaprijedila razina informiranosti o pravima radnika edukacijom će biti obuhvaćeni i zaposlenici sindikata koji pružaju pravnu pomoć te predstavnici radnika. Planirane su i aktivnosti za prevenciju nejednakosti u pristupu zdravstvenoj zaštiti s posebnim naglaskom na skupine koje štiti Zakon o suzbijanju diskriminacije i Zakon o ravnopravnosti spolova. Mjera obuhvaća i provedbu kontinuirane izobrazbe zdravstvenih radnika o pravima i specifičnim potrebama osoba s invaliditetom. Nadalje, kako bi se u kriznim situacijama osiguralo učinkovito djelovanje javne uprave, poštivanje prava te suzbili svi oblici nejednakog postupanja, planirano je prikupljanje i analiza podataka o jednakosti te informiranje i potporni programi posebno ranjivim skupinama koje su ujedno češće u riziku od diskriminacije, uključujući osobe s invaliditetom. U nadolazećem razdoblju javna tijela će organizirati obrazovne i informativne aktivnosti u svrhu poticanja samoregulacije i koregulacije elektroničkih medija, te sustavne edukacije novinara i urednika o temama iz područja ljudskih prava. Tako će se provoditi i sustavna online edukacija novinara i urednika putem e-Učilice kroz module: Prava djece, Ravnopravnost spolova, Prava osoba s invaliditetom i Zaštita prava nacionalnih manjina.

Nadalje, u točki 2.19. Primjereni životni standard i socijalna zaštita (str. 22 Sažetka Izvješća), pravobraniteljica navodi da je s obzirom na to da su djeca s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom i njihove obitelji u najvećoj mogućoj mjeri upućene upravo na centre za socijalnu skrb, potrebno neodgodivo ojačati ove ustanove potrebnim brojem radnika, te da su u cjelovitom izvješću iskazani podaci o broju stručnih radnika svih centara za socijalnu skrb s podružnicama, kao i obiteljskih centara (nešto više od 2.000 osoba), ali i o broju korisnika, priznatih prava i poduzetih postupaka koji prelaze i 100.000 osoba s invaliditetom i isto toliko usluga i prava. Pravobraniteljica navodi da ovo jasno ukazuje da je ovaj sustav zanemaren, a time su i zanemarene potrebe građana - korisnika u sustavu socijalne skrb. U vezi s navedenim, Vlada Republike Hrvatske ističe da je u 2022. centrima za socijalnu skrb odobreno novo zapošljavanje za 52 stručna radnika, a u 2021. bilo je odobreno novo zapošljavanje za 200 stručnih radnika, te da će se nadalje pratiti potrebe ustanova socijalne skrbi kojima je osnivač Republika Hrvatska i sukladno internim općim aktima ustanova i financijskim sredstvima osiguranim u državnom proračunu u tu svrhu, odobravati nova zapošljavanja radnika.

U točki 2.3. Pristup pravosuđu (str. 35 Izvješća), u dijelu koji se odnosi na besplatnu pravnu pomoć uređenu Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći („Narodne novine“, br. 143/13. i 98/19.) te preporuku pravobraniteljice broj 5. da je potrebno i dalje raditi na usklađivanju cijena usluga na temelju kojih se obračunava naknada za rad opunomoćenicima na teret proračuna s odvjetničkom tarifom, Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da postoji potreba jasnijeg odvajanja navoda i preporuka koji se odnose na pitanje pružanja pravne pomoći i naknade odvjetnicima u kaznenim postupcima, od pitanja pružanja pravne pomoći i naknade odvjetnicima u građanskim i upravnim predmetima i postupcima. Naime, u kaznenom postupku,

postupak i uvjeti za postavljanje branitelja i opunomoćenika uređeni su Zakonom o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 126/19. i 80/22.), a visina njihove nagrade uređena je Pravilnikom o visini nagrade za rad odvjetnika prilikom obrana po službenoj dužnosti, obrana na teret proračunskih sredstava i odvjetnika kao opunomoćenika djeteta žrtve kaznenog djela („Narodne novine“, br. 22/22. i 100/22.). Postupak i uvjeti za ostvarivanje primarne i sekundarne pravne pomoći u građanskim i upravnim predmetima i postupcima uređeni su Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći, a naknada odvjetnicima svake se godine uređuje uredbom koju donosi Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog Ministarstva pravosuđa i uprave, u okviru sredstava osiguranih u državnom proračunu. Napominjemo da će se prilikom izrade Prijedloga uredbe o vrijednosti iznosa za utvrđivanje naknade za pružanje sekundarne pravne pomoći za 2023. (u daljnjem tekstu: Uredba za 2023.), a imajući u vidu da je posljednjom izmjenom Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika („Narodne novine“, br. 142/12., 103/14., 118/14., 107/15., 37/22. i 126/22.) vrijednost boda na temelju kojeg se utvrđuje iznos vrednovanja, obračunavanja i plaćanja odvjetničkih usluga za pojedine radnje povećana za 50 %, razmotriti mogućnosti povećanja boda za odvjetnike i u Uredbi za 2023., s ciljem očuvanja odgovarajućih odnosa između vrijednosti naknada za pojedine pravne radnje i vrste sudskih postupaka između Uredbe za 2023. i spomenute Tarife te osiguranja pravilnog funkcioniranja sustava besplatne pravne pomoći uređenog Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći.

U točki 2.4. Osobna sloboda i sigurnost (str. 41 Izvješća) vezano uz preporuku da se utječe na povećanje broja psihijatarata koji bi se bavili civilnom i forenzičkom dječjom i adolescentnom psihijatrijom, Vlada Republike Hrvatske ističe da će se donesenom dopunom Nacionalnog plana specijalističkog usavršavanja zdravstvenih radnika za petogodišnje razdoblje 2020. - 2024. („Narodne novine“, br. 103/20. i 77/23.) odobriti dodatan broj specijalizacija iz dječje i adolescentne psihijatrije. U točki 2.4.2. Zatvorski sustav (str. 49 Izvješća), vezano uz preporuku o potrebi poduzimanja mjera kako bi se osobama s invaliditetom osigurala razumna prilagodba i time sačuvalo njihovo dostojanstvo prilikom boravka u zatvorima, naročito provedbom arhitektonskih prilagodbi prostorija u kojima borave, Vlada Republike Hrvatske ističe kako će se i nadalje poduzimati mjere i aktivnosti radi otklanjanja problema i poboljšanja zatvorskih uvjeta za osobe s invaliditetom. U točki 2.5. Sloboda od mučenja ili okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (str. 49 Izvješća), vezano uz dio Primjena mjera prisile u zdravstvenim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi, Vlada Republike Hrvatske naglašava da se kontinuirano, na godišnjoj razini, prati provedba primjene i obveza evidentiranja mjera prisile u psihijatrijskim ustanovama, u skladu s odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama („Narodne novine“, broj 76/14.). Početkom 2023. Ministarstvo zdravstva je u suradnji sa stručnjacima iz područja psihijatrije svim bolničkim zdravstvenim ustanovama, koje imaju stacionarnu djelatnost psihijatrije, uputilo preporuku vezano uz provođenje edukacije zdravstvenih radnika. Ista sadrži i uputu da svi zdravstveni radnici koji skrbe za osobe s težim duševnim smetnjama prođu edukaciju čim se zaposle u zdravstvenoj ustanovi i obnavljaju je najmanje svake dvije godine. Također je obveza zdravstvene ustanove voditi evidenciju o provedenim edukacijama i o istome izvijestiti Ministarstvo zdravstva.

U točki 2.6 Jednakost pred zakonom (str. 58 Izvješća), vezano uz preporuku broj 4, kojom se Centru za posebno skrbništvo preporuča provođenje edukacija zaposlenika o zastupanju predloženika u postupcima radi lišenja poslovne sposobnosti i o pravima osoba s invaliditetom sukladno Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom, te preporuku broj 5 kojom se Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike preporuča osiguravanje dodatnog zapošljavanja posebnih skrbnika, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je u 2022. Centru za posebno skrbništvo odobreno novo zapošljavanje osam posebnih skrbnika na

sistematizirana nepopunjena radna mjesta. Kontinuirano se prate potrebe ove ustanove te će i nadalje odobravati nova zapošljavanja radnika, sukladno internom općem aktu o sistematizaciji radnih mjesta te financijskim sredstvima osiguranim u državnom proračunu za ovu svrhu.

U točki 2.9. Sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, podnaslovu Obilasci organizacija i ustanova koje pružaju smještaj žrtvama nasilja (str. 71 Izvješća), pravobraniteljica u preporuci broj 4, predlaže propisivanje jedinstvenog načina vođenja evidencije/statističkih podataka o smještaju osoba s različitim vrstama invaliditeta kako bi se navedeni podaci mogli što lakše objedinjavati, a što je preporučio i Odbor UN-a u svojim zaključnim zapažanjima i preporukama o inicijalnom izvješću Republike Hrvatske iz 2015. Slijedom ove preporuke, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je Pravilnikom o sadržaju vođenja evidencije i dokumentacije pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi te o sadržaju obrazaca za izradu godišnjega statističkog izvješća sustava socijalne skrbi („Narodne novine“, broj 113/22.), propisano evidentiranje podataka o vrsti i stupnju invaliditeta ako se radi o djetetu s teškoćama u razvoju ili osobi s invaliditetom. Nadalje, u sklopu investicije Nacionalnog programa oporavka i otpornosti 2021. - 2026. C4.3. R3-I2 Unaprjeđenje digitalizacije sustava socijalne skrbi i povezivanje centara za socijalnu skrb i pružatelja usluga predviđen je razvoj aplikacije za domove socijalne skrbi i centre za pružanje usluga u zajednici kojima je osnivač Republika Hrvatska i pružatelje usluga s kojima Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike ima sklopljen ugovor o međusobnim odnosima temeljem navedenog Pravilnika. Navedeni informacijski sustav će biti dio jedinstvenog IT sustava socijalne skrbi uspostavljanjem kojeg će se omogućiti jedinstvena digitalna platforma za praćenje i analizu podataka o korisnicima i uslugama u sustavu socijalne skrbi. Sukladno Zakonu o državnoj informacijskoj infrastrukturi („Narodne novine“, broj 92/14.), tijela javnog sektora su dužna podatke iz svoje nadležnosti ukoliko postoji zakonska osnova razmjenjivati s drugim tijelima putem Državne sabirnice te kroz navedenu razmjenu osigurati interoperabilnost koja predstavlja sposobnost različitih sustava da djeluju jedinstveno. Navedeno znači da razna tijela vode evidencije i registre u kojima se nalaze podaci o djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom te da će se navedeni podaci ukoliko za to postoji zakonska osnova razmjenjivati na prethodno opisan način.

Nadalje, na stranici 73 Izvješća, pravobraniteljica obrazlaže probleme ispunjavanja uvjeta „pravomoćne sudske presude o počinjenju nasilja u obitelji prema podnositelju zahtjeva” u svrhu stambenog zbrinjavanja žrtve nasilja temeljem Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima („Narodne novine“, br. 106/18. i 98/19.) te problematizira maksimalno trajanje stambenog zbrinjavanja (do 2 godine) temeljem navedenog Zakona, nakon čega je izbor osobe s invaliditetom ili se vratiti nasilniku ili biti smještena u dom za starije i nemoćne. Pravobraniteljica također ističe da smještaj mora biti pristupačan za osobe s invaliditetom što smatra otegotnom okolnosti prilikom izbora smještaja. Nastavno na navedeno, Vlada Republike Hrvatske naglašava kako se svakoj ženi, u situaciji nasilja ukoliko iskaže strah i bojazan za svoj život i/ili život svoje djece te zatraži smještaj u sklonište za žrtve nasilja, temeljem rješenja područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad, osigurava smještaj u kriznim situacijama temeljem Zakona o socijalnoj skrbi u skloništu za žrtve nasilja, a koji može trajati do godinu dana. Tijekom navedenog razdoblja žrtvu nasilja se nastoji osnažiti i usmjeriti na proaktivna postupanja s ciljem poduzimanja ključnih radnji vezano uz bitne aspekte njezina života (odluke o roditeljskoj skrbi i jačanje roditeljskih kompetencija, zaposlenje, stambeno zbrinjavanje i sl.). Ističe se da žrtva nasilja u obitelji odlučuje hoće li podnijeti zahtjev za smještaj u kriznim situacijama pri nadležnom Područnom uredu Hrvatskog zavoda za socijalni rad, kao i hoće li podnijeti zahtjev za stambeno zbrinjavanje pri nadležnom upravnom tijelu županije odnosno Gradu Zagrebu ili će se odlučiti za neku drugu opciju.

Vežano uz točku 2.11.1. Ortopedska pomagala (str. 83 Izvješća) pravobraniteljica navodi da su pomagala u listama pomagala Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje zastarjela, često nekvalitetna i teško prilagodljiva potrebama osobe, s tim u vezi Vlada Republike Hrvatske ističe da se sukladno Pravilniku o mjerilima za stavljanje medicinskih proizvoda na osnovnu i dodatnu listu medicinskih proizvoda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje te mjerilima za određivanje cijena medicinskih proizvoda („Narodne novine“, br. 5/19. i 146/22.; u daljnjem tekstu: Pravilnik) provodi postupak stavljanja pomagala na liste pomagala Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje. Sva pomagala koja su uvrštena na liste Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje imaju važeće certifikate, a koje certifikate Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, dostavljaju predstavnici proizvođača. Sukladno Pravilniku, prijedloge za brisanje pomagala već uvrštenih na liste pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, a koja se mogu smatrati zastarjelima i/ili se više ne proizvode, Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje upućuju stručna društva, proizvođači ili sami isporučitelji. U ovom trenutku nije zaprimljen niti jedan takav prijedlog. Važno je napomenuti da Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje ne postavlja indikaciju za primjenu pojedinog pomagala s lista pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Naime, indikaciju postavlja nadležni specijalist koji propisuje pojedina pomagala, a između kojih se propisuju i ona pomagala za koja se navodi da su „zastarjela“ i „nekvalitetna“, a u isto vrijeme struka nije predložila brisanje takvih pomagala s lista pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Kontinuirano se radi na reviziji lista pomagala i onog trenutka kada se zaprime zahtjevi za brisanjem takvih pomagala s liste pomagala, odnosno zahtjevi za stavljanje novih pomagala na liste pomagala, provest će se propisana procedura i donijeti za osigurane osobe optimalna odluka koja će biti predložena Upravnom vijeću Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, a sve u okviru osiguranih sredstava u financijskom planu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Nadalje, u vezi s usklađivanjem cijena pomagala, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje je u obvezi provoditi predmetni postupak sukladno odredbama Pravilnika. U prosincu 2022., donesen je Pravilnik o dopuni Pravilnika o mjerilima za stavljanje medicinskih proizvoda na osnovnu i dodatnu listu medicinskih proizvoda Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje te mjerilima za određivanje cijena medicinskih proizvoda („Narodne novine“, broj 146/22.) kojim je omogućeno podnositeljima prijedloga da Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje podnesu zahtjev za povećanje cijene medicinskog proizvoda koji je već uvršten na liste pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje samo u slučaju kada je do povećanja cijene medicinskog proizvoda došlo iz razloga povećanja njegove nabavne cijene, neovisno o volji proizvođača. S tim u vezi, potrebno je istaknuti da je Upravno vijeće Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje obradilo gotovo sve zahtjeve za povećanjem cijene te su predmetne odluke objavljene u „Narodnim novinama“, broj 14 od 8. veljače 2023., broj 26 od 3. ožujka 2023. te broj 37 od 31. ožujka 2023. Vežano uz preporuku pravobraniteljice (str. 85 Izvješća) da se revidira Pravilnik te da se na liste pomagala uvrste nova pomagala (elektromotorne krevete i dizalice), Vlada Republike Hrvatske ističe da se lista pomagala redovito ažurira te je posljednjih godina na liste pomagala uvršteno 80 novih pomagala. Važno je napomenuti da se isto tako na zahtjev proizvođača, odnosno isporučitelja te struke obnavljaju i standardi i indikacije za primjenu pojedinih pomagala utvrđena listama pomagala. U tijeku je i revizija pomagala - proteza za osobe s amputiranim udovima, koja je započela u jesen 2022. te se očekuje u skorije vrijeme dostava konkretnih prijedloga od strane struke radi unaprjeđenja standarda protetičkih pomagala.

Vežano za točke 2.11.1. Ortopedska pomagala i 2.12.1. Djeca s teškoćama u razvoju - Rana intervencija (str. 85 i 94 - 96 Izvješća), Vlada Republike Hrvatske ističe kako je rana intervencija u djetinjstvu prepoznata kao strateški važno područje te je 29. kolovoza 2019. donesena Odluka o osnivanju Povjerenstva za ranu intervenciju u djetinjstvu, temeljem koje je

Ministarstvo zdravstva, 1. travnja 2020., osnovalo Izvršnu radnu skupinu za izradu Nacionalnog strateškog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu s ciljem izrade Nacionalnog strateškog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu, izrade Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog strateškog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu, izrade standarda i smjernica za usluge rane intervencije u djetinjstvu, izrade procedura za programe rane intervencije i pripreme provedbe pilot projekta. Slijedom navedenoga, Izvršna radna skupina formirala je Užu radnu skupinu (URS) koja će uz pomoć Istraživanja RISE Institut (SAD) i UNICEF-a Ured za Hrvatsku pod nazivom „Situacijska analiza programa rane intervencije u Hrvatskoj“, kao i uz prikaz što tri ključna sektora za ranu intervenciju (socijalna skrb, zdravstvo, obrazovanje) imaju/nemaju, biti temelj izrade Nacionalnog strateškog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu, te je na zadnjem sastanku u siječnju 2023. naglasak stavljen na potrebu pronalaska najbolje poveznice između socijalne skrbi, zdravstva i obrazovanja kako bi dijagnostički i terapijski postupci koji već postoje bili najbolje iskorišteni, a vođeni ciljem da dijete bude u središtu. Izradom Nacionalnog strateškog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu, doprinijet će se većoj dostupnosti potrebnih resursa i stvoriti osnova za programe rane dijagnostike, rane intervencije i rehabilitacije s ciljem postizanja optimalnog razvoja djeteta i njegovog uspješnog uključivanja u zajednicu uz davanje podrške, informiranja, savjetovanja i edukacije, i djeteta i njegove obitelji. Usprkos navedenim poteškoćama, zdravstvena zaštita djece s teškoćama u razvoju kontinuirano se provodi u domeni obveznog zdravstvenog osiguranja te u sklopu posebno ugovorenih programa zdravstvene zaštite djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom u okviru redovne djelatnosti, sukladno stručnim smjernicama te se svi dijagnostički i terapijski postupci za djecu s teškoćama u razvoju odvijaju kontinuirano u okviru redovnih djelatnosti zdravstvenih ustanova (pedijatrija, dječja i adolescentna psihijatrija, neuropedijatrija, psihologija, logopedija i dr.). Temeljem Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“, br. 80/13., 137/13., 98/19. i 33/23.), sva djeca do navršene 18. godine života s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj imaju status osigurane osobe te im na taj način Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje osigurava plaćanje zdravstvenih usluga u cijelosti za cjelokupnu zdravstvenu zaštitu do navršene 18. godine života, osim za lijekove s dopunske liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i dodatne liste ortopedskih i drugih pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Također, kroz Europski socijalni fond plus osiguran je iznos od 1 milijun eura za cjeloživotno stručno usavršavanje zdravstvenih radnika za rad s ranjivim skupinama na području rane intervencije. Planiran je otvoreni poziv, najvjerojatnije od 2024., a definirani korisnici su zdravstvene ustanove, dok su ciljane skupine zdravstveni radnici (npr. fizioterapeuti, logopedi, radni terapeuti, rehabilitatori). U okviru poziva planirane su: a) edukacija stručnjaka, b) provođenje praktičnog rada uz mentora i c) nabava manje opreme. Cilj je u početku imati po jednog educiranog stručnjaka godišnje za svaku županiju, što će biti osnova za daljnje jačanje sustava rane intervencije.

Dostupnost zdravstvenih usluga u zajednici u području pravovremene dijagnostike, rehabilitacije i rehabilitacije djece s teškoćama u razvoju osigurava se popunjavanjem Mreže javne zdravstvene službe te se ugovaraju: timovi iz djelatnosti zdravstvene zaštite predškolske djece, timovi iz djelatnosti obiteljske (opće) medicine, timovi iz djelatnosti fizikalne medicine i rehabilitacije te medicinske sestre za obavljanje zdravstvene njege u kući, a kontinuirano se usklađuje Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalima („Narodne novine“, br. 2/19., 40/20., 81/20. i 156/22.) sa suvremenim dostignućima tehničkih i medicinskih znanosti sukladno potrebama osoba s invaliditetom, temeljem mišljenja Povjerenstva za ortopedska pomagala i Povjerenstva za opća medicinsko-tehnička pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Također, Nacionalnim planom specijalističkog usavršavanja zdravstvenih radnika za petogodišnje razdoblje (2020. - 2024.) kojim se utječe na povećanje dostupnosti, kvalitete i opsega zdravstvenih usluga na primarnoj razini iz djelatnosti zdravstvene zaštite predškolske djece, obuhvaćeno je 96 specijalizacija iz pedijatrije, a

dopunom plana planirano je još 20 specijalizacija iz pedijatrije na primarnoj razini, znači ukupno 116. Skrb o djeci usmjerava se i na formiranje dispanzera za ranu intervenciju i rehabilitaciju. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine“, broj 33/23.), propisano je u članku 34. stavcima 7. i 8. da dom zdravlja može ustrojiti i dispanzerske djelatnosti prema potrebama stanovnika na području doma zdravlja te da se u okviru dispanzerske djelatnosti provode sveobuhvatne mjere zdravstvene zaštite u zajednici koje uključuju prevenciju, ranu intervenciju, liječenje, socijalno-medicinsku skrb te skrb za specifične potrebe pružanja zdravstvene zaštite stanovnika na određenom području. Tijekom 2022. potpisan je memorandum o razumijevanju između Ministarstva zdravstva i UNICEF-a Ureda za Hrvatsku o suradnji na opremanju kabineta (soba) za senzornu integraciju i usavršavanju stručnjaka za provedbu koncepta senzorne integracije prema Jean Ayresu za pet ustanova u zdravstvenom sustavu u nekoliko županija. Područje rane intervencije dio je Nacionalnog plana izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine, kao i Akcijskog plana izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2024. godine. U kontekstu osiguravanja preduvjeta za ranu dijagnostiku, Ministarstvo zdravstva je, temeljem sklopljenog Ugovora o suradnji s Privrednom bankom Zagreb d.d. i PBZ Card-om d.o.o., u 2022. uspješno završilo suradnju u realizaciji projekta „Praćenje djece s neurorizicima“ u smislu opremanja zdravstvenih ustanova potrebnom opremom nužnom za ranu dijagnostiku djece koja se nalaze pod određenim čimbenikom neurorizika te u skladu s time i ranom terapijom u svrhu smanjenja rizika od nastanka invaliditeta. Vlada Republike Hrvatske naglašava kako u suradnji sa svim nadležnim institucijama kontinuirano unaprjeđuje mjere i aktivnosti radi osiguravanja mogućnosti ostvarenja najviše moguće razine zdravlja djece s teškoćama u razvoju te će donošenje Nacionalnog strateškog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu još više tome doprinijeti.

U točki 2.12.2. Stanje ljudskih prava osoba s poremećajem iz spektra autizma (str. 96 Izvješća), vezano uz statističke podatke Vlada Republike Hrvatske ističe da je od ukupno navedenog broja osoba s poremećajima iz spektra autizma 3.142 djece od 0 - 19 godina, 1.019 odraslih osoba od 20 - 64 godine, te 16 osoba starijih od 65 godina. Vezano za aktivnosti zaštite mentalnog zdravlja u zajednici potrebno je skrenuti pozornost da je Strateški okvir razvoja mentalnog zdravlja do 2030. godine donijela Vlada Republike Hrvatske 24. studenoga 2022. Svrha donošenja Strateškog okvira razvoja mentalnog zdravlja do 2030. godine je da se, u skladu s već donesenim komplementarnim strategijama na drugim područjima, a posebice na području zaštite zdravlja, uspostave dugoročni ciljevi za unaprjeđenje postojećih i razvoj novih modela zaštite mentalnog zdravlja kako bi se smanjila pojava mentalnih poremećaja i invaliditeta povezanih s njima te kako bi se ujedno povećala dostupnost skrbi na cijelom teritoriju Republike Hrvatske. U tijeku su razne aktivnosti usmjerene na realizaciju iste, kao i aktivnosti za donošenje akcijskih planova na ovom području: Akcijski plan za područja unaprjeđenje mentalnog zdravlja, prevenciju, rano otkivanje i liječenje mentalnih poremećaja, Akcijski plan za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih, Akcijski plan za implementaciju sustava zaštite mentalnog zdravlja u zajednici te Akcijski plan za skrb za osoba s demencijom.

Nadalje, u točki 2.13.1. Predškolski odgoj (str. 12 - 14 Izvješća) navodi se da nedostatak prostornih, kadrovskih i drugih uvjeta najviše pogađa populaciju djece sa zdravstvenim i razvojnim teškoćama, kojima se ograničava upis i trajanje boravka u vrtiću. Vezano uz tvrdnju o ograničavanju upisa djece s teškoćama u razvoju u dječje vrtiće Vlada Republike Hrvatske ističe da je člankom 20. stavkom 4. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju („Narodne novine“, br. 10/97., 107/07., 94/13., 98/19. i 57/22.), propisano da prednost pri upisu u dječji vrtić kojemu je osnivač jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave imaju djeca s teškoćama u razvoju i kroničnim bolestima koja imaju nalaz i mišljenje nadležnog tijela iz sustava socijalne skrbi ili potvrdu izabranog pedijatra ili

obiteljskog liječnika da je razmjer teškoća u razvoju ili kronične bolesti okvirno u skladu s listom oštećenja funkcionalnih sposobnosti sukladno propisu kojim se uređuje metodologija vještačenja. Nadalje, vezano uz tvrdnju o ograničavanju trajanja boravka djece s teškoćama u razvoju u dječjem vrtiću važno je naglasiti da pojedina djeca s većim i/ili višestrukim teškoćama, koja zbog velike preopterećenosti ili specifičnosti potreba iskazuju izrazito nezadovoljstvo, regresiju te frustraciju često praćenu agresivnim i/ili autoagresivnim ponašanjem te čije ponašanje ugrožava njihovu fizičku sigurnost i/ili fizičku sigurnost druge djece u odgojno-obrazovnim skupinama borave skraćeno (u prosjeku 4 do 6 sati). Navedeno skraćivanje boravka usmjereno je isključivo prema dobrobiti djeteta kao središta odgojno-obrazovnog procesa. Prilikom razmatranja načina uključivanja djeteta s teškoćama u razvoju u dječji vrtić potrebno je obratiti pažnju na izrazito velike razlike u funkcionalnim sposobnostima i potrebama djece s teškoćama u razvoju, koja se kreću u rasponu od gotovo neprimjetnih stanja/teškoća do stanja/teškoća koja djetetu svakodnevno ugrožavaju njezinu/njegovu fizičku sigurnost druge djece. Također, djeca s teškoćama koja su gotovo svakodnevno tijekom poslijepodnevni sati angažirana u različitim vrstama terapija kao što su logopedska, edukacijsko-rehabilitacijska, fizioterapija, senzorna integracija i ostale, nerijetko pokazuju znakove velike opterećenosti koji se manifestiraju problemima u ponašanju, stoga je zbog njihove dobrobiti potrebno razmotriti skraćivanje boravka u dječjem vrtiću. U svrhu nadvladavanja teškoća i razvoja vještina prioritet nad cjelodnevnim (10-satnim) boravkom u dječjem vrtiću nužno je dati sudjelovanju djeteta u terapijskim postupcima. Vlada Republike Hrvatske napominje da se skraćivanje boravka djece primjenjuje u iznimnim slučajevima, kada to pogodno djeluje na dijete, odnosno kada dijete ima više koristi od skraćenog boravka u vrtiću nego od cjelodnevnog (10-satnog) boravka.

U navedenim slučajevima odgojno-obrazovni djelatnici moraju surađivati s roditeljima, razjasniti im kapacitete djeteta s teškoćama određene kronološke dobi, pravo djeteta na odmor te skraćivanje boravka uskladiti s poslovnim obvezama roditelja, stavljajući pritom naglasak na dobrobit djeteta. Nadalje, od izrazite važnosti je i uključivanje djeteta u odgojno-obrazovnu skupinu koja odgovara njegovim/njezinim mogućnostima i sposobnostima. Naime, pojedina djeca s većim i/ili višestrukim teškoćama, osim što nisu u mogućnosti pratiti redoviti program te što nisu u okruženju koje im omogućuje kontinuirane, njima prijeko potrebne edukacijsko-rehabilitacijske postupke nužne za razvoj vještina koje djeca tipičnog razvoja spontano razvijaju, često su uznemirena bukom, velikim brojem djece i aktivnostima koje djeca (u prosjeku dvadeset u odgojno-obrazovnoj skupini) tijekom dana provode. Ukoliko s roditeljima djeteta s većim i/ili višestrukim teškoćama nije moguće postići suradnju, u smislu uključivanja djeteta u manju/posebnu odgojno-obrazovnu skupinu s njima prilagođenim odgojno-obrazovnim programom, kako bi djetetu s većim ili višestrukim teškoćama u razvoju olakšali navedenu situaciju odgojno-obrazovni radnici i predlažu skraćivanje duljine boravka djeteta u odgojno-obrazovnoj skupini. Važno je istaknuti da je cilj odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju osiguravanje najboljih mogućih uvjeta za ostvarivanje maksimalnog razvoja potencijala kako bi se prevenirale štetne posljedice u kasnijoj kronološkoj dobi koje mogu nastati zbog deprivacije odgovarajućih dodatnih poticaja tijekom trajanja kritičnog razdoblja u razvoju. Naime, kada kritično razdoblje za razvoj određene vještine završi više ne postoji mogućnost ili je mogućnost za naknadni razvoj vještine izrazito mala. Upravo zbog toga je djeci s većim i/ili višestrukim teškoćama potrebno osigurati svakodnevni i kontinuirani edukacijsko-rehabilitacijski stručni postupak, metode, intervencije, terapije, programe i aktivnosti odnosno dodatne, njima potrebne poticaje. Slijedom članka 7. Odluke o proglašenju Zakona o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom („Narodne novine - Međunarodni ugovori“, broj 6/07.), kojim je definirano da će države stranke u svim aktivnostima koje se odnose na djecu s teškoćama u razvoju prvenstveno značaj dati najboljim interesima djeteta, dječji vrtići

dužni su svoje procjene, mišljenja i naputke roditeljima temeljiti na usmjerenosti prema najvećoj dobrobiti djeteta.

U točki 2.13.2. Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, u podnaslovu Stručni suradnici (str. 114 Izvješća) navedeno je da su županije dostavile podatke za ukupno 395 srednjih škola u kojima je zaposleno ukupno 573 stručna suradnika. Vlada Republike Hrvatske naglašava kako su u 2022. djelovale ukupno 502 srednjoškolske ustanove (gimnazije, umjetničke škole, strukovne škole, učenički domovi) u kojima su na radnom mjestu stručnog suradnika radile ukupno 943 osobe te da je u srednjim školama u 2022. godini zaposleno 66 novih stručnih suradnika. U istom dijelu Izvješća u podnaslovu Upisi u I. razred srednje škole (str. 117 Izvješća) navedeno je kako je izmjenama i dopunama Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole predloženo da se zadrži pravo dodatnog vrednovanja jednim bodom za kandidate sa zdravstvenim teškoćama i za kandidate čiji su uvjeti obrazovanja bili otežani uslijed ekonomskih, socijalnih i odgojnih čimbenika. U vezi s navedenim, Vlada Republike Hrvatske ističe da je uzela u obzir preporuke koje su dostavljene putem eSavjetovanja te je omogućeno da učenici s težim zdravstvenim teškoćama koji su osnovnu školu ili dio osnovnoškolskog obrazovanja završili prema primjerenom obliku obrazovanja ostvare pravo preliminarnog rangiranja. Također, u izmjenama i dopunama navedenoga Pravilnika naglašeno je da se učeniku koji se obrazuje u otežanim uvjetima temeljem kojih je ishodio potrebnu dokumentaciju ne ukida tzv. posebni element vrednovanja za upis u željeni program obrazovanja, već mu se omogućava prednost ukoliko se nalazi na zadnjem mjestu ljestvice poretka i ima isti broj bodova kao kandidati koji ne ostvaruju poseban element vrednovanja. Naglašeno je da izmjene i dopune Pravilnika ne uspostavljaju nove elemente i kriterije vrednovanja, a kandidati zadržavaju sva svoja dosadašnja prava koja im se i dalje vrednuju i prepoznaju. Važno je napomenuti da propisi Republike Hrvatske stavljaju težište na zaštitu prava i interesa svih učenika, odnosno osiguravanje jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim interesima, ostvarenim rezultatima i sposobnostima.

U istom dijelu Izvješća u podnaslovu Zakonodavne aktivnosti vezano uz dokument Jedinostveni popis zdravstvenih kontraindikacija srednjoškolskih obrazovnih programa u svrhu upisa u I. razred srednje škole navodi se na str. 121 Izvješća, da je Ministarstvu znanosti i obrazovanja predloženo da se dokument dopuni jedinstvenim popisom zdravstvenih zahtjeva srednjoškolskih obrazovnih programa u svrhu upisa u I. razred srednje škole na način da se kod svakog srednjoškolskog programa obrazovanja navedu ishodi učenja/opis zanimanja. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je Ministarstvo znanosti i obrazovanja pravobraniteljici za osobe s invaliditetom odgovorilo dopisom, od 19. listopada 2022., kako su u izradi Jedinostvenog popisa zdravstvenih zahtjeva srednjoškolskih obrazovnih programa u svrhu upisa u I. razred srednje škole, sudjelovali predstavnici krovnih udruga osoba s invaliditetom, školske medicine, medicine rada, javnog zdravstva, agencija nadležnih za obrazovanje i Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Osigurane su jasne i jednostavne informacije o zdravstvenim preduvjetima za pristupanje određenom srednjoškolskom programu obrazovanja. U navedenom dokumentu koji je dostupan na mrežnim stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja (<https://mzo.gov.hr/pristup-informacijama/dokumenti-zakonski-i-podzakonski-akti>), uz svaki program obrazovanja već je utvrđen opis zanimanja, kao i zdravstveni zahtjevi te potrebna dokumentacija. Također, uz svaki program obrazovanja navedeno je: „Kada je kandidatu s teškoćama dostupna odgovarajuća prilagodba, navedeni zdravstveni zahtjevi za navedeni program ne uzimaju se u obzir“.

U točki 2.13.3. Visoko obrazovanje, dijelu Državne stipendije (str. 126 Izvješća), a vezano uz podatke o tome koliko je studenata s invaliditetom ostvarilo pravo na stipendije na temelju novih uvjeta stipendiranja u akademskoj godini 2022./2023. Vlada Republike Hrvatske

ističe da su u 2022./2023. pravo na državnu stipendiju u STEM područjima znanosti ostvarila 32, a pravo na državnu stipendiju na temelju socio-ekonomskog statusa 106 studenata s invaliditetom. Nadalje, vezano uz način utvrđivanja bodovanja za studente s invaliditetom prve godine koji nemaju ECTS bodove, važno je napomenuti da Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja prava redovitih studenata na državnu stipendiju u STEM područjima znanosti („Narodne novine“, broj 106/22.) nisu propisani dodatni bodovi za studente s invaliditetom prve godine prijediplomskog i integriranog prijediplomskog i diplomskog studija zbog prilagodbe polaganja državne mature te su svi studenti bodovani jednako, odnosno na temelju rezultata državne mature. U istom dijelu Izvješća, podnaslovu Mehanizmi kontrole i autonomija/autonomija visokih učilišta? (str. 131 Izvješća) pravobraniteljica navodi da je u Republici Hrvatskoj osobama s invaliditetom otežano obrazovanje i time daljnje napredovanje u radu. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo znanosti i obrazovanja već dugi niz godina u kontinuitetu radi na poboljšanju obrazovanja, stručnog usavršavanja i dostupnosti obrazovanja mladima s invaliditetom kroz razne oblike pomoći, a kako bi bili na ravnopravnoj osnovi s drugima te kako bi se spriječila svaka daljnja diskriminacija u obrazovnom sustavu. Veliki naponi ulažu se da kroz osiguravanje financijskih namjenskih sredstava u svrhu lakšeg pristupa obrazovanju mladima s invaliditetom s ciljem rješavanja problema oko neujednačenog postupanja. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske s uvažavanjem i najboljom namjerom poduzima sve odgovarajuće mjere te aktivno pristupa rješavanju i otklanjanju problematike ravnopravnog uključivanja mladih s invaliditetom u obrazovni sustav sa osiguravanjem popratnih i potrebnih sadržaja te smatra da niti jednom budućem ili sadašnjem studentu niti osobi s invaliditetom nije oduzeto pravo na visoko obrazovanje.

U točki 2.16.1. Pristup dobrima i uslugama (str. 159 Izvješća) pravobraniteljica navodi da su uočeni pozitivni pomaci u osiguranju pristupačnosti prostora Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje tijekom 2022. godine. Međutim, izražava se zabrinutost zbog najavljenih odgoda za pojedine lokacije ustrojstvenih jedinica Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje te prolongiranja mjera i aktivnosti potrebnih za osiguranje pristupačnosti istih. Vlada Republike Hrvatske smatra potrebnim napomenuti da, s obzirom da dinamika izvršenja investicijskih projekata vezano uz nekretnine ovisi o raspoloživim financijskim i ljudskim resursima, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje se prilikom planiranja investicija vodi planom investicija prema utvrđenim prioritetima. U proteklom razdoblju utvrđeni prioritet je bila sanacija štete od potresa na zgradama u vlasništvu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao i na cjelovitoj obnovi poslovne zgrade Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u Sisku povezanoj sa sufinanciranjem sredstvima iz Fonda solidarnosti Europske unije. Na str. 165 Izvješća pravobraniteljica pozdravlja pozitivne pomake i navedene projekte usmjerene na osiguranje pristupačnosti sustava socijalne skrbi osobama s invaliditetom, ali uzimajući u obzir još uvijek značajan broj nepristupačnih ili djelomično pristupačnih objekata ukazuje na potrebu za ubrzanjem postupaka osiguranja pristupačnosti i maksimalno korištenje resursa i sredstva koji su na raspolaganju za ovu svrhu. Vlada Republike Hrvatske ističe da je od 1. siječnja 2023. započeo s radom Hrvatski zavod za socijalni rad te se i nadalje nastavlja raditi na poboljšanju prostornih uvjeta županijskih službi i područnih ureda, sukladno financijskim sredstvima osiguranim u državnom proračunu, kao i iz drugih izvora. U dijelu Pristupačnost bankarskih usluga (str. 177 Izvješća) pravobraniteljica ističe da smatra iznimno važnim najavu o početku postupka izrade Nacrta prijedloga zakona o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga kojim se u nacionalno zakonodavstvo transponira Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. godine o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Programom Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije za 2023. godinu Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike nadležno za izradu Nacrta prijedloga zakona o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga te je u tu svrhu

osnovalo Radnu skupinu u koju su uključena sva tijela državne uprave, socijalni partneri i predstavnici osoba s invaliditetom.

U točki 2.16.2. Cestovni prijevoz - unaprjeđenje sustava korištenja prava osoba s invaliditetom u području mobilnosti (str. 180 i 181 Izvješća) vezano za komentare u vezi donošenja Zakona o Registru osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 63/22.), Vlada Republike Hrvatske navodi da je svrha donošenja Zakona o Registru osoba s invaliditetom usmjerena na prikupljanje podataka iz izvora podataka o osobama koje su u različitim sustavima stekle prava s osnova invaliditeta, tj. Zakonom se uređuje način prikupljanja podataka o uzroku, vrsti, stupnju i težini oštećenja zdravlja osoba s invaliditetom u Registru osoba s invaliditetom, način obrade, korištenja i zaštita podataka o osobama s invaliditetom koji se vode u Registru. Zakonom o Registru osoba s invaliditetom propisano je da se podaci o europskoj iskaznici za osobe s invaliditetom mogu prikupljati u Registru temeljem propisa kojim je uređeno područje mobilnosti. Nadalje, u točki 2.16.7. Digitalna pristupačnost navodi se na str. 221 Izvješća web stranica Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, uz nekolicinu drugih, kao primjer loše prakse i da unatoč svojoj važnosti nije pristupačna osobama s invaliditetom te zaključak da je pri kreiranju digitalnih sadržaja ključno konzultirati i predstavnike osoba s invaliditetom. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je pri izradi web stranice Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje kontaktiran Hrvatski savez slijepih <https://savez-slijepih.hr/> te je u suradnji s istim izvedeno i dodatno testiranje stranice te formiran izvještaj Hrvatskog saveza slijepih o provedenom testiranju.

U točki 2.17.1. Sigurnost i zaštita osoba s invaliditetom u rizičnim situacijama (str. 228 Izvješća), pravobraniteljica navodi kako je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike najavilo nastavak projekta Zaželi kroz koji se osigurava podrška za starije i nemoćne osobe u ruralnim krajevima te da je u ovom programskom razdoblju za taj program osigurano je 130 milijuna kuna. Pravobraniteljica dalje navodi da će županije biti obvezne izraditi socijalni plan u kojemu će trebati prikazati realne potrebe za socijalnim uslugama te da je trideset milijuna eura osigurano u Europskom socijalnom fondu za širenje usluga u zajednici, a taj se program nalazi u fazi planiranja. Vlada Republike Hrvatske vezano uz projekt Zaželi ukazuje da novi poziv pod nazivom „ZAŽELI - prevencija institucionalizacije“, planiran u Indikativnom godišnjem planu objave poziva za 2023. godinu za objavu u lipnju/srpnju 2023., nije usmjeren samo na osiguravanje podrške za starije i nemoćne osobe u ruralnim krajevima, već će se provoditi kao sastavna mjera dugotrajne skrbi i prevencije institucionalizacije, kako bi se adresirao rizik od daljnjeg socijalnog isključivanja šireg kruga starijih, nemoćnih osoba i osoba s invaliditetom te osigurala svakodnevna pomoć, podrška i dobivanje usluge koja im omogućava samostalan život. Također, u skladu objavljenim Indikativnim godišnjim planom objave poziva za 2023. godinu osigurana su sredstva od 100 milijuna eura, a ne 130 milijuna kuna. Nadalje, pozivom pod nazivom „Širenje socijalnih usluga u zajednici“, u iznosu od 30 milijuna eura, planiraju se aktivnosti razvoja i dostupnosti usluga u zajednici, prevencije institucionalizacije, povećanje kvalitete socijalnih usluga te jačanje kapaciteta stručnjaka. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske ističe da se oba poziva financiraju u novom programskom razdoblju iz Europskog socijalnog fonda plus u okviru „Programa učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027.“. Nadalje, u točki 2.17.2. Osobe s invaliditetom raseljene iz Ukrajine u Hrvatskoj, pravobraniteljica navodi kako na preporuke upućene Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kao i traženje podataka o broju osoba s invaliditetom raseljenih iz Ukrajine nakon dva ponavljanja nisu dobili odgovor. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike 24. siječnja 2023. dopisom pravobraniteljici za osobe s invaliditetom uputilo odgovor vezano uz podatke o zbrinjavanju osoba s invaliditetom raseljenih iz Ukrajine.

U točki 2.18.2. Život osoba s invaliditetom u instituciji (str. 239 i 240 Izvješća) pravobraniteljica se poziva na statističke podatke iz Godišnjeg statističkog izvješća o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2021. godini i navodi kako je u Republici Hrvatskoj na dugotrajnom smještaju 8.378 osoba s invaliditetom, a na smještaju u udomiteljskoj obitelji 2.172 odrasla osoba s invaliditetom te je priložila tablicu br. 31 izrađenu temeljem navedenog statističkog izvješća. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske skreće pažnju kako je člankom 74. stavkom 3. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br. 157/13., 152/14., 99/15., 52/16., 16/17., 130/17., 98/19., 64/20. i 138/20.), koji je bio na snazi u 2021., bilo propisano “smještaj je usluga skrbi izvan vlastite obitelji, koja se ostvaruje kao institucijska skrb u domu socijalne skrbi, centru za pružanje usluga u zajednici, kod drugih pružatelja usluga iz članka 169. ovoga Zakona ili kao izvaninstitucijska skrb u udomiteljskoj obitelji ili obiteljskom domu”. Slijedom navedenog, ističe se da iskazani broj korisnika na dugotrajnom smještaju obuhvaća institucijski i izvaninstitucijski oblik smještaja. Vlada Republike Hrvatske smatra važnim istaknuti kako je u prikazanom broju od 8.378 korisnika na smještaju obuhvaćen i broj od 2.172 korisnika smještaja u udomiteljskoj obitelji, te se na smještaju ne nalazi 10.550 odraslih osoba s invaliditetom. U točki 2.18.3. Zakon o osobnoj asistenciji (str. 250 - 253) navodi se važnost donošenja zakona o osobnoj asistenciji te su istaknuti nedostaci Nacrta prijedloga zakona o osobnoj asistenciji koji je bio objavljen na e-savjetovanju u prosincu 2022. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Zakon o osobnoj asistenciji („Narodne novine“, broj 71/23.) donesen, a tim se Zakonom po prvi put definira usluga osobne asistencije kao pravo osobe s invaliditetom. Svi komentari i prijedlozi zaprimljeni na e-savjetovanju, među kojima su i komentari pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, razmotreni su i uvaženi u najvećoj mogućoj mjeri, a za prijedloge koji se nisu mogli uvažiti dostavljeno je konkretno obrazloženje (izvješće o provedenom savjetovanju objavljeno je u ožujku 2023.).

Nadalje u istom poglavlju vezano uz preporuku pravobraniteljice da je potrebno žurno poduzeti odgovarajuće mjere usmjerene na prevenciju institucionalizacije, transformaciju ustanova te razvoj i širenje usluga u zajednici. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje 2021. do 2027. godine svojim ciljevima usmjeren na nastavak procesa deinstitucionalizacije i prevencije institucionalizacije osoba s invaliditetom te transformaciju pružatelja socijalnih usluga te je u tu svrhu tijekom 2022. izrađen Operativni plan deinstitucionalizacije, prevencije institucionalizacije i transformacije pružatelja socijalnih usluga u Republici Hrvatskoj od 2022. do 2027. godine. U navedenu svrhu je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike u suradnji sa Svjetskom Bankom u Hrvatskoj započelo provedbu dvogodišnjeg projekta tehničke pomoći Prijelaz s institucionalne na skrb i podršku u zajednici za djecu, mlade i osobe s invaliditetom u Hrvatskoj. U okviru provedbe projekta izradit će se individualni planovi transformacije za 38 državnih domova socijalne skrbi koji još nemaju individualne planove ili nisu pokrenuli proces prijelaza s institucionalne na izvaninstitucionalnu skrb.

U točki 2.19.1. Novi Zakon o socijalnoj skrbi (str. 254 Izvješća) ističe se da je nemogućnost da sama osoba s invaliditetom na bilo koji način odlučuje o prestanku prava na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja ili izbor njegovatelja u izravnoj suprotnosti s člancima 12., 17., 19., 21. i 22. S tim u vezi Vlada Republike Hrvatske ističe kako je člankom 63. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br. 18/22., 46/22. i 119/22.) propisano da se pravo na status njegovatelja priznaje osobi po izboru osobe s invaliditetom uz njezinu suglasnost, odnosno suglasnost njegovog zakonskog zastupnika, koja živi u zajedničkom kućanstvu s osobom s invaliditetom, iz čega proizlazi da njegovatelj ni ne može postati osoba

za koju osoba s invaliditetom nije dala suglasnost da joj bude njegovatelj. Nadalje, u podnaslovu „Pribavljanje dokumentacije po službenoj dužnosti“ (str. 258 Izvješća), pravobraniteljica navodi kako je iz pritužbi zaključeno da osobe s invaliditetom nailaze na prepreke prilikom ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi na temelju prakse pojedinih centara za socijalnu skrb. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske naglašava kako su na portalu e-Građani, u katalogu usluga, dostupne e-Usluge socijalna skrb u sklopu kojih osoba može za sebe ili svoje dijete dobiti potvrdu je li ili nije korisnik naknada i usluga sustava socijalne skrbi i podnijeti sljedeće zahtjeve: Zahtjev za priznavanje prava na osobnu invalidninu (odrasla osoba), Zahtjev za priznavanje prava na osobnu invalidninu (dijete), Zahtjev za priznavanje prava na doplatak za pomoć i njegu (odrasla osoba) te Zahtjev za priznavanje prava na doplatak za pomoć i njegu (dijete). Uz navedene zahtjeve građani mogu priložiti i medicinsku dokumentaciju koja se zajedno sa zahtjevom dostavlja u informacijski sustav urudžbenog zapisnika nadležnog područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kontinuirano radi na poboljšanju postojećih i razvoju novih e-usluga kako bi svi građani, a posebno osjetljive skupine poput osoba s invaliditetom imali što lakši i jednostavniji pristup uslugama socijalne skrbi. Također, informacijski sustav socijalne skrbi kroz koji se provode postupci u nadležnosti Hrvatskog zavoda za socijalni rad razmjenjuje podatke iz informacijskih sustava drugih tijela sukladno važećim propisima i sukladno Zakonu o državnoj informacijskoj infrastrukturi („Narodne novine“, broj 92/14.).

U točki 2.21. Mirovinsko osiguranje, u odlomku Pravo na rad s polovicom radnog vremena za korisnike invalidske mirovine (str. 279 Izvješća), navodi se kako je pravobraniteljica uputila prijedlog Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike da se i osobama s invaliditetom s djelomičnom nesposobnošću za rad (u profesionalnoj mirovini) omogući pravo na rad s polovicom punog radnog vremena (četiri radna sata) uz zadržavanje pune mirovine koje pravo je osigurano svim drugim osiguranicima, uključujući i HRVI-ima, a koje im je potrebno kako bi ostale u svijetu rada, ali zbog invaliditeta nisu sposobne odraditi puno radno vrijeme. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da navedeno upućuje na zaključak da hrvatski ratni vojni invalidi kojima je utvrđena djelomična nesposobnost za rad, a koji se zaposle do polovice radnog vremena primaju mirovinu u punom iznosu. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe da sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, hrvatski ratni vojni invalidi korisnici invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, a koji je nastao zbog okolnosti u vezi sa sudjelovanjem u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, ako se zaposle ili počnu obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza na osiguranje, mirovina im se određuje primjenom mirovinskog faktora 0,6667, tj. isplaćuje im se umanjeni iznos mirovine.

U točki 2.23. Sudjelovanje u kulturi, rekreaciji, razonodi i sportu, u tablici 44. (str. 294 Izvješća) navedeno je kako je Zakladi Čujem, vjerujem, vidim odobreno ukupno 50.000,00 HRK. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je Zakladi Čujem, vjerujem, vidim odobreno ukupno 100.000,00 HRK odnosno 13.272,28 eura.

U zaključku Izvješća (str. 336 Izvješća) pravobraniteljica poziva sva tijela državne vlasti, a posebno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, centre za socijalnu skrb te Ministarstvo znanosti i obrazovanja i Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, da deklaratornu opredijeljenost za unaprjeđenje položaja osoba s invaliditetom i zaštitu njihovih prava prenose u konkretne postupke i mjere. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da opredijeljenost za unaprjeđenje položaja osoba s invaliditetom nije samo deklaratorna već konkretna, a što je vidljivo i kroz unaprjeđenje prava na naknade i usluge za osobe s invaliditetom u sustavu socijalne skrbi. Vezano uz navedeno važno je istaknuti kako su Zakonom o socijalnoj skrbi koji je stupio na snagu u veljači 2022. ublaženi

uvjeti za ostvarivanje prava na osobnu invalidninu (ukinut je uvjet prihoda i imovine) te je povećan iznos osobne invalidnine, također povećan je i iznos naknade za status roditelja njegovatelja/njegovateljca, te je uvažan prijedlog pravobraniteljice za osobe s invaliditetom prilikom definiranja kruga osoba koje mogu biti njegovatelji, a što se u Izvješću i navodi.

Također, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike prilikom izrade propisa i strateških dokumenata u radne skupine zaista uključuje predstavnike osoba s invaliditetom vodeći računa pritom da su zastupljeni predstavnici svih vrsta invaliditeta. U nadležnosti navedenog Ministarstva je izrada važnih propisa koji će imati veliki utjecaj na kvalitetu života osoba s invaliditetom (uz Zakon o osobnoj asistenciji koji je donesen, tu su i zakon o inkluzivnom dodatku, te zakon o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga). Nadalje, navedeno Ministarstvo je kontinuirano usmjereno na izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom te implementaciju UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom što je vidljivo iz definiranih ciljeva strateških dokumenata. U svrhu aktivne implementacije UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i poboljšanja učinkovitosti koordinacije poslova strateškog planiranja u području provedbe politika usmjerenih osobama s invaliditetom, navedeno Ministarstvo je u 2022. održalo šest savjetodavnih regionalnih radionica namijenjenih koordinatorima provedbe Nacionalnog plana izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine i dionicima na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Navedenim dionicima dane su smjernice i korisni alati za djelotvornu provedbu ovog Nacionalnog plana te smjernice za razvoj mjera u okviru lokalnih i regionalnih planova razvoja. Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike u okviru Programa učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027. i Program konkurentnost i kohezija 2021. - 2027. za novo financijsko razdoblje od 2021. do 2027. godine za postizanje ciljeva definiranih strateškim dokumentima usmjerenih prema osobama s invaliditetom osiguralo sredstva i u europskim fondovima.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marina Piletića, ministra pravosuđa i uprave dr. sc. Ivana Malenicu, ministra zdravstva dr. sc. Vilija Beroša, dr. med., ministra znanosti i obrazovanja dr. sc. Radovana Fuchsa, te državne tajnike Mariju Pletikosu, Margaretu Mađerić, Juru Martinovića, Sanjina Rukavinu, Vedranu Šimundžu Nikolić, Tomislava Dulibića, dr. sc. Mariju Bubaš, dr. med., dr. sc. Silvia Bašića, dr. med., Ivicu Šuška, Stipu Mamića i dr. sc. Ivu Ivanković.

 mr. sc. Andrej Plenković